

Case studier: Vindmølleplanlægning i Sydjylland

Borch, Kristian; Nyborg, Sophie; Cronin, Tom; Enggrob Boon, Tove ; Reimer, Tine ; Søgaard, Michael

Publication date:
2015

Document Version
Peer reviewed version

[Link back to DTU Orbit](#)

Citation (APA):
Borch, K. (Author), Nyborg, S. (Author), Cronin, T. (Author), Enggrob Boon, T. (Author), Reimer, T. (Author), & Søgaard, M. (Author). (2015). Case studier: Vindmølleplanlægning i Sydjylland. Sound/Visual production (digital)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

CASE STUDIER: VINDMØLLEPLANLÆGNING I SYDJYLLAND

**OBS: ANALYSER ER IKKE AFSLUTTEDE, OG DENNE
PRÆSENTATION ER DERFOR FORELØBIG**

DTU:

**Kristian Borch,
Sophie Nyborg,
Tom Cronin**

KU:

**Tove Enggrob Boon
Tine Reimer**

AAU:

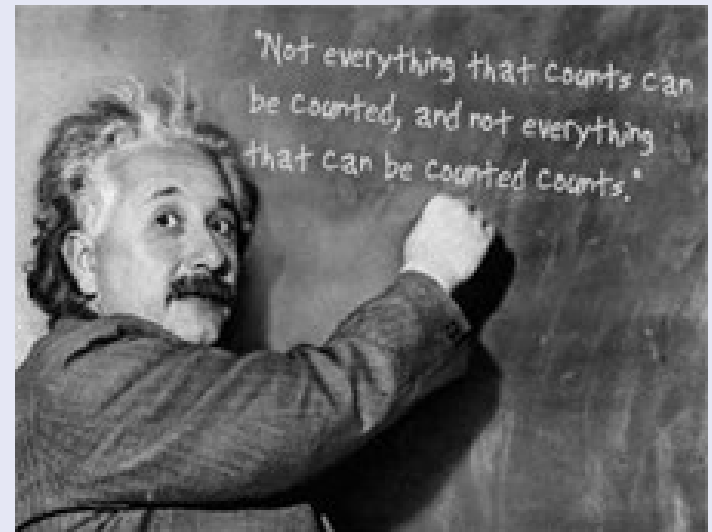
Michael Søgaard

RE PERSPEKTIVER PÅ VINDMØLLEPLANLÆGNING

- Borgernes udtrykte bekymringer via indsigelser og presse
- Borgerinddragelse og borgerroller
- Lokalpolitikeres rolle

TYPER BEKYMNINGER GIVER BORGERNE UDTRYK FOR?

- Håndgribelige: Støj, skyggekast, virkning på miljøet og dyrelivet, tab af ejendomsværdi, visuel effekt etc.
- Uhåndgribelige: Sundhed, loyalitet, retfærdighed, konspiration etc.

IMENSIONER AF UDTRYKTE BEKYMNINGER

Instrumental

- Møllernes størrelse, støj, skyggekast, trusler mod bilag IV, arter, sysgener, miljøpåvirkning, byggetilladelser, procedure etc.

Interesser

- Ejerskab, Erstatninger, Rettigheder etc.

Værdier

- Herlighedsværdi, Politisk holdning, Tilknytning, Moral/Etik etc.

Personlig

- Sundhedsopfattelse, Loyalitet, Tidligere erfaringer med myndigheder eller vindmølleejere/projektudviklere

INSTRUMENTAL

Hvis planlæggerne ikke har mulighed for at gøre deres arbejde godt skabes der

- VVM'er utilstrækkelig og vurderer væsentlige retlige mangler

Minimums krav er imidlertid sjældent at imødekomme borgerne

- Nedtagelse af gamle møller
  - Repowering
- Udvide afstand til naboer
  - Frivillig opkøb af naboejendomme støjgrænsen
- Reducere lysgener
  - Aktive advarselslys til luftfart
- Støj
  - Støjsvage vindmøller ved Ovnb
  - Opfølgning med målinger (skal næste projekt)

"Artiklen konkluderer på en uheldig og fejlagtig måde, at det indtil videre har været en positiv oplevelse for os at være naboer til kæmpevindmøllerne. Og intet kan være mere forkert."

INTERESSE DIMENSION: UDFORDRINGER

Hvem har økonomisk gevinst eller tab på projektet - også indirekte i form af arbejdspladser for eksempel ?

Borgere føler sig snydt af VE-ordningen, og kan gennemskue ikke ordningerne:

- Får ikke nok i erstatning
- Får ikke del i udbyttet
- Mener kommunen scorer kassen på Grønordningen, og derfor ikke er neutral

"Selv om vindmølleparken ved Ovnbøl ikke er vedtaget og godkendt af byrådet, så skal naboerne til de 140,5 meter høje og planlagte vindmøller søge erstatning nu. Sidste frist er kl. 16.00, oplyste jurist A/S. Sådan er loven."

Nabo til vindmølle: Tabet er meget større end tilbuddet

Direktør: Det er v...

Jeg vil nok bede en lokal ejendomsmægler vurdere, hvad vores ejendom koster i dag, og hvad den vil koste med de store vindmøller så tæt på. Så må vi tage den derfra.

Helle Due Kristensen, nabo til de kommende kæmpevindmøller

- ## Borgere føler sig snydt af VE-ordningen:

INTERESSE DIMENSION: UDFORDRINGER

Borgere føler sig snydt af VE-ordningen:

- Får ikke nok i erstatning
- Mener kommunen scorer kassen på Grønordningen
- Får ikke del i udbyttet

“Det er klart, at byrådet er under pres fra lodsejere og projektudviklere, der står til at tjene mange penge, hvis det gennemføres. Men møllernes naboer kommer til at betale en høj pris i form af tab af livskvalitet og fald i ejendomsværdi.”

OR ER VE-ORDNINGEN IKKE EFFEKTIV?

Internationale undersøgelser viser at:

Retfærdighedsoplevelsen har stor indflydelse på et projekts gennemførelse

- Uretfærdig fordeling af goder og ulemper
- Uretfærdig procedure

Lokalt forankrede vindmølleprojekter er mindre kontroversielle, fordi de tilbyder fordele til lokale borgere og aktører.

(Maruyama, Y., Nishikido, M., Furuya, S., & Iida, T., 2008).

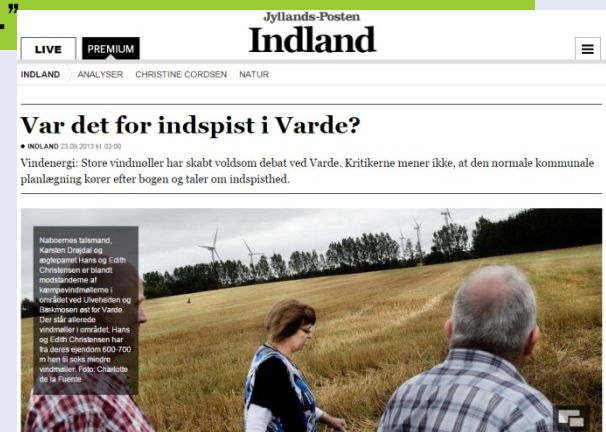
VÆRDI DIMENSION: UDFORDRINGER

Værdier så som landskabelig herlighed, politisk holdning, tilknytning til et område, moral/etik etc.

- Tilknytning
- Herlighedsværdi
- Demokratiske principper

"Ejendommen, der desuden er Karens fødehjem, og er opført af Karens forældre på jord, som oprindeligt er opdyrket og udstykket af Karens morfar. Denne baggrund giver naturligt nok ejendommen en ekstra dimension qua denne historiske og familiemæssige tilknytning og værdi, som er svært at gøre op i kroner og ører."

"... opsætningen af disse kæmpevindmøller betyde en væsentlig forringelse af såvel gårdens værdi samt glæden ved netop disse naturskønne, unikke og rolige omgivelser."

VÆRDI DIMENSION

Eksempler på værktøjer:

- Visualisering
- VVM
- Dialog
  - Hørring
  - Borgermøde
  - Debat i lokalpressen

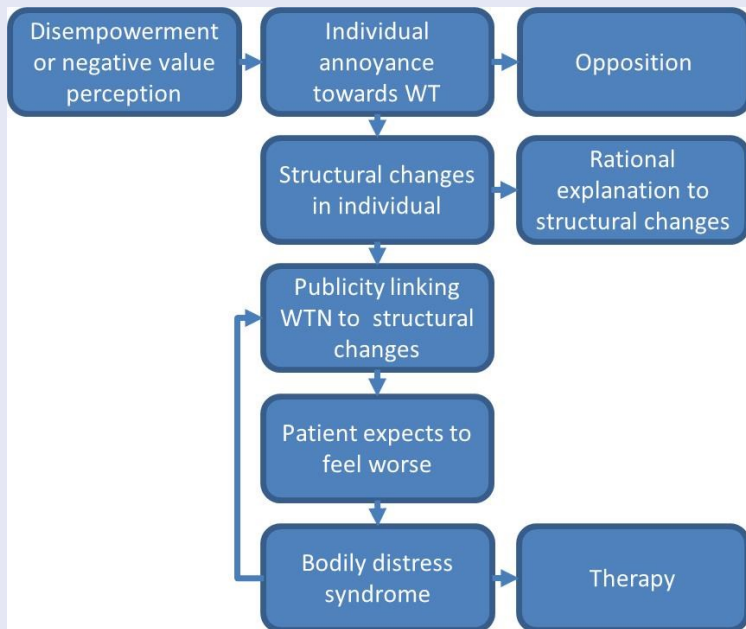

PERSONLIGE DIMENSION

Personlige

- Sundhedsopfattelse
- Loyalitet
- Tidligere erfaringer med myndigheder
- Tidligere erfaringer med vindmølleejere/projektudviklere
- Personlighed
- Identitet f.x. tilknytning til et område

STØJ SOM EKSEMPEL

Forskellige historier og virkeligheder eksisterer side om side

KAN DET GØRES BEDRE?

Tilsyneladende adresserer direktiver og lovgivning kun to dimensioner:

- Instrumentelle
- Interesser

Hvordan imødekommes de værdimæssige og personlige dimensioner?

BORGERINDDRAGELSE OG BORGERROLLER

Borgere føler ikke, de har nogen reel indflydelse på vindmølleplanlægningen

- *"Jeg synes, det er en frygtelig paradeforestilling" (borgermøde, Varde)*

Flere kommuner gentænker borgernes rolle og eksperimenterer med borgerdrevne netværk i planlægningen:

- Borgere skal ses mere som 'innovatører' eller 'medproducenter' i stedet for passive 'klienter', der skal informeres om 'allerede lagte planer'

UDFORDRINGER VED BORGERINDDRAGELSE – HVORNÅR?

Det anbefales at borgene inddrages så tidligt som muligt, men hvor tidligt?

- **Hvornår starter et vindmølleprojekt?**
    - Projektudviklere har ofte taget kontakt til lodsejere om at opstille møller inden kommunen bliver involveret
    - Aarhus Kommune forsøger dog at genstarte processen
  - Mange (parallelle) planlægningsprocesser kører på én gang, f.eks. temaplaner vs. konkrete projekter
- ↓
- ‘Tidlige’ sonderinger blandt jordejere uden om kommunen og parallelle planlægningsprocesser, der bliver blandet sammen, skaber forvirring og mistillid

UDFORDRINGER VED BORGERINDDRAGELSE – HVORDAN?

- Handler den lokale planlægning for vindmøller kun om at 'minimere gener' for borgere eller?
- Borgere der involveres i kommunale vindmølleplaner (areal-udpegning) efterspørger f.eks. mere konkret viden om fremtidige mølleprojekter
- Skal borgeres rolle som medproducenter, innovatører eller ejere italesættes stærkere?
- Er der behov for nye modeller for opstilling af møller?

LOKALT EJERSKAB

Erhvervsdrivende fonde

- Overskuddet fra el-produktionen tilgår vedtægtsmæssigt relaterede lokale formål f.eks. varmepumper.

Kommunalt eje af vindmøller

- Overskuddet kan anvendes til andre tiltag indenfor energiområdet

Vindmøllelaug

- Bredere grupper af lokale beboere / jordejere frem for en ekstern investor, som får glæde af overskuddet fra vindmøllerne

POLITIKER-ROLLER

De kommunale politikere er omgivet af mange interesser knyttet til vindmøller, men de engagerer sig i vindmøller, fordi det har lokal betydning, - ikke for at være statens forlængede arm mht. at opfylde energimål.

Dybbøl Banke, Foto: Tove Enggrob Boon

NAR DET IKKE GÅR SOM PLANLAGT

- *Sønderborg kommune* vedtog en vindmølleplan, men den blev påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet (NMKN), som gav klagerne medhold i at der var procedurefejl.
- En national mediedebat om en mulig, sundhedsskadelig effekt af vindmøller gav flere medlemmer i byrådet kolde fødder.
- Indtrykket fra interviews med politikere er, at de nu har en afventende holdning, dels fordi borgermodstanden gør indtryk, og dels fordi processen har skabt usikkerhed om det fælles fodslaw i byrådet.

EFFEKTIV OG LEGITIM STYRING?

Hvad der opfattes som en effektiv styring mht. vindmøller (og dermed politikernes arbejdsopgave) afhænger af, hvordan politikerne opfatter vindmøllernes rolle i kommunen.

Politikernes dobbelte rolle

- Byrådet skal være vækstmotor og arbejde for at fremme erhvervsudvikling – fx i form af vindmølleopstilling.
- Byråd, forvaltning og planmyndighed og skal sikre en uvildig planlægning med respekt for alle borgeres retssikkerhed

HVORDAN VIL POLITIKERNE VURDERES?

Nogle politikere vil vurderes på en fair proces, andre på at skabe resultater i form af vindmøller, og atter andre på 'fællesskab', at alle borgere skal kunne se sig selv som del af kommunen.

Det fører til forskelle i:

- Hvem man ser som de væsentligste aktører
- Måden man bruger planlægning på
- Hvordan lokal modstand håndteres

SAMMENFATNING

Mange aktører, der skal få mange faktorer til at falde på plads.

Hvad det er, er forskelligt fra projekt til projekt- fra kommune til kommune. Generelt ser vi:

Goodwill og tillid:

- Der må ikke begås fejl, og kommunen skal være på forkant (ressourcer, tid, erfaring, sparring)
- Projektudviklerne skal være gode til at tage dialogen med naboerne (noget for noget)

Lokal forankring og ejerskab

- Hvad bidrager det med af lokal interesse?
- Repowering (bedre møller)

Politikernes tydelighed

- Hvad ønsker byrådet med vindmøllerne?
- Hvordan er politikerne forberedt på modstand?
- Hvordan møder politikerne borgerne?

Virkemidlerne er utilstrækkelige, og de kommercielle interesser skal fordeles mere retfærdigt

Hvordan fortælles den gode historie om vindmøller?

